

R O M Â N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

PRIM ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL

Nr. 1294/C/4561III-5/2012

Recurs în interesul expediat la Înalta Curte de Casație și Justiție la 26 octombrie 2012

C ă t r e,

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În conformitate cu prevederile art. 329 din Codul procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 32 din Legea nr.202/2010, formulez prezentul

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

În practica judiciară s-a constatat că nu există un punct de vedere unitar cu privire la „interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 alin.1 lit. e) din Legea nr. 19/2000 privind principiul contributivității raportat la art. 164 din Legea nr.19/2000 și pct. V din Anexa la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005, în referire la sporurile și veniturile suplimentare utilizate la determinarea punctajelor anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie”.

Urmare sesizării formulate de Colegiul de Conducere al Curții de Apel Craiova nr. 9688 din 9 mai 2012, transmisă cu adresa nr.7/S.U./2012 din 15 iunie 2012 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, s-a verificat practica judiciară la nivelul întregii țări, în problema de drept enunțată, constatându-se că, în contestațiile formulate împotriva deciziilor de stabilire a pensiilor în baza Legii nr. 19/2000, precum și în contestațiile împotriva deciziilor de recalculare a pensiilor în temeiul Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 4/2005 prin care reclamanții solicitau valorificarea unor sporuri, indemnizații și majorări de retribuții tarifare care potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 nu au făcut parte din baza de calcul a pensiilor și pentru care s-au achitat contribuții la fondul de asigurări sociale de către angajator, practica judiciară este neunitară după cum urmează:

I. Unele instanțe de judecată au stabilit că la determinarea punctajelor anuale realizate până la intrarea în vigoare a Legii nr.19/2000, trebuie avute în vedere toate veniturile (sporuri,

indemnizații, prime, diurne, salarii de merit, etc.) care au constituit baza de stabilire a contribuțiilor de asigurări sociale, dacă angajatorul a achitat aceste contribuții.

Contribuțiile se achitau de unitate prin virarea unei sume egale cu o cotă procentuală asupra câștigului brut realizat de întreg personalul angajat, nereprezentând o contribuție individuală aplicată drepturilor salariale ale angajatului.

În motivarea acestei opinii, s-a arătat că o atare soluție se impune în baza principiului contributivității, consacrat prin dispozițiile art.2 lit.e) din Legea nr.19/2000, potrivit căruia, drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite, iar aceste venituri au fost avute în vedere la calcularea și aplicarea contribuțiilor.

Ca atare, principiul contributivității înlătură aplicarea art. 164 din Legea nr. 19/2000.

S-a arătat că nu se poate admite ca baza de calcul a contribuției de asigurări sociale să fie constituită și din aceste sume, iar la stabilirea pensiei, ca prestație de asigurări sociale să nu se ia în considerare, deoarece ne-am afla în situația în care această prestație nu ar fi proporțională cu prețul plătit, creându-se astfel o inechitate.

Totodată, s-a reținut că ceea ce interesează nu este caracterul permanent sau nepermanent al unor venituri ori dacă aceste sume au făcut sau nu parte din baza de calcul a pensiilor, conform legislației anterioare, ci faptul că statul și-a încasat drepturile la momentul cuvenit.

În concluzie, instanțele care au împărtășit această opinie au stabilit că, la determinarea punctajelor anuale până la intrarea în vigoare a Legii nr.19/2000 trebuie avute în vedere toate veniturile care au constituit baza de calcul pentru plata contribuțiilor de asigurări sociale ce revenea unităților angajatoare, dând eficiență principiului contributivității în defavoarea prevederilor cuprinse în art. 164 din Legea nr. 19/2000 și Anexa la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005.

În acest fel, au fost înlăturate prevederile legale instituindu-se doar o condiție, aceea ca veniturile respective să fi făcut parte din fondul de salarii la care angajatorul a calculat și virat cota de contribuție de asigurări sociale. (Anexa I)

II. Alte instanțe au considerat că la determinarea punctajelor anuale, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, trebuie avute în vedere salariile și sporurile prevăzute în art. 164 din lege și Anexa la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005, în condițiile stabilite de normele respective care au caracter special.

În susținerea acestei opinii s-a invocat principiul neretroactivității legii civile, arătându-se că nu se poate recunoaște incidența principiului contributivității pentru perioada anterioară datei de 1 aprilie 2001.

În acest sens, s-a reținut că, potrivit dispozițiilor art. 78 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, punctajul anual al asiguratului se determină prin împărțirea la 12 a punctajului rezultat în anul respectiv, din însumarea numărului de puncte realizat în fiecare lună.

Numărul de puncte realizat în fiecare lună se calculează prin raportarea salariului brut lunar individual, inclusiv sporurile și adaosurile, sau, după caz, a venitului lunar asigurat care a constituit baza de calcul a contribuției individuale de asigurări sociale, la salariul mediu brut lunar

din luna respectivă, comunicat de Institutul Național de Statistică și Studii Economice.

Aceste prevederi se aplică în situația veniturilor lunare obținute după intrarea în vigoare a Legii nr.19/2000 și care au constituit baza de calcul a contribuției individuale de asigurări sociale potrivit Legii nr. 19/2000.

Pentru determinarea punctajelor anuale anterioare intrării în vigoare a Legii nr.19/2000, dispozițiile art. 164 din lege instituie într-o modalitate imperativă criterii de stabilire a sumelor care intră la determinarea punctajului anual.

Textul acestui articol stabilește faptul că la calculul punctajelor anuale pentru perioada anterioară datei de 01.04.2001 se au în vedere exclusiv salariile tarifare, în cuantumul înregistrat în carnetul de muncă.

Dacă în carnetul de muncă sunt înregistrate sporuri care au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare, acestea trebuie avute în vedere, potrivit art. 164 alin.2 din Legea nr.19/2000.

Textul art. 164 reglementează distinct situația sporurilor obținute în perioada anterioară datei de 01.04.2001, stabilind la alineatele 2 și 3 faptul că, pe lângă salariile tarifare, trebuie avute în vedere și anumite sporuri dar, cu respectarea condițiilor cumulative stabilite de aceste dispoziții legale, respectiv: să fi avut caracter permanent, să fi făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și să fi fost înregistrate în carnetul de muncă sau dovedite cu adeverințe eliberate de unitate.

În concluzie, instanțele care au optat pentru această opinie au stabilit că la determinarea punctajelor anuale, până la intrarea în vigoare a Legii nr.19/2000, trebuie avute în vedere veniturile prevăzute la art. 164 din Legea nr. 19/2000 și Anexa la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005, care sunt norme speciale, aplicabile punctajelor anuale aferente perioadei anterioare datei de 01.04.2001. (Anexa II)

*

Colegiul de Conducere al Curții de Apel Craiova a precizat că aceste tipuri de venituri nu au făcut obiectul deciziei nr. 19 din 17.10.2011 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 824 din 22 noiembrie 2011.

Totodată, problema de drept nu vizează nici veniturile asupra cărora s-a statuat prin decizia nr. 5 din 29.09.2012 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiile Unite publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 223 din 31.03.2011.

*

Apreciem ultimul punct de vedere exprimat ca fiind în acord cu litera și spiritul legii, pentru următoarele considerente:

§.1.1. Premisele apariției practicii neunitare ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii sunt reprezentate de modalitatea în care instanțele de judecată au dat eficiență principiului contributivității instituit prin art. 2 lit.e) din Legea nr. 19/2000, raportat la normele tranzitorii cuprinse în art. 164 din Legea nr. 19/2000, atunci când veniturile sunt aferente unor perioade – stagii de cotizare – în care au fost incidente acte normative vizând domeniul pensiilor, anterioare

Legii nr. 19/2000.

Prin Legea nr. 19/2000 s-a realizat reformarea în sens unitar a întregului sistem de asigurări sociale, prin luarea în considerare a veniturilor realizate de asigurat pe parcursul vieții active ce constituie stagiul de cotizare, iar cuantumul pensiei se determină în conformitate cu prevederile art. 76 alin. (1) din acest act normativ prin înmulțirea punctajului mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare cu valoarea punctului de pensie.

§.1.2. Primul element ce face parte din algoritmul de calcul al pensiei, respectiv punctajul mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare, se stabilește potrivit dispozițiilor art. 77 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, în sensul că se determină prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale realizate de asigurat în perioada de cotizare la numărul de ani corespunzător stagiului complet de cotizare, prevăzut în Anexa 3.

Punctajul anual se determină potrivit art. 78 alin. (1) din același act normativ, prin împărțirea la 12 a punctajului rezultat în anul respectiv din însumarea numărului de puncte realizat în fiecare lună, iar numărul de puncte realizat în fiecare lună se calculează prin raportarea salariului brut lunar individual (inclusiv sporurile și adaosurile), sau după caz, a venitului lunar asigurat care a constituit baza de calcul a contribuției individuale de asigurări sociale, la salariul mediu brut lunar din luna respectivă, comunicat de Institutul Național de Statistică și Studii Economice.

Baza lunară de calcul a contribuției individuale de asigurări sociale este cea prevăzută de art. 23 din Legea nr. 19/2000, modificată și completată.

Aceste prevederi legale reprezintă o consecință directă și imediată a principiului contributivității, astfel cum acesta este enunțat prin art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, fiind aplicabile în privința veniturilor realizate lunar după data de 1 aprilie 2011 de persoanele asigurate în sistemul public de pensii.

Totodată, în această modalitate se reflectă, în cadrul dreptului pozitiv concepția reformatoare a legiuitorului, în sensul că drepturile de pensii se cuvin și se stabilesc pe baza contribuției individuale de asigurări sociale, constituind unul dintre aspectele asupra cărora s-a intervenit prin așezarea pe principii și reguli noi a sistemului unic și integrat al pensiilor de asigurări sociale.[1]

Principiul contributivității, în concepția Legii nr. 19/2000, perpetuat de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice nu poate fi analizat și aplicat decât prin raportare la alte principii pe baza cărora funcționează asigurările sociale, respectiv principiul mutualității și al solidarității.

Bunăoară, sumele plătite cu titlu de contribuție de asigurări sociale nu reprezintă un „depozit la termen”, iar asigurații beneficiază de drepturile de asigurări sociale, în condițiile prevăzute de lege, proporțional cu perioada de cotizare și contribuțiile plătite.[2]

§.2.1. În privința persoanelor care au realizat stagii de cotizare până la data de 01 aprilie 2001 (data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000), legea cuprinde norme tranzitorii, reglementate în cuprinsul Capitolului IX, intitulat „Dispoziții finale”.

La art. 164 alin. (1) se stipulează că la determinarea punctajelor anuale, până la data de 1 aprilie 2001, se utilizează salariile brute sau nete, după caz, în conformitate cu modul de înregistrare a acestora în carnetul de muncă, după distincțiile prevăzute la literele a), b) și c), astfel:

- salariile brute, până la 1 iulie 1977;

- salariile nete, de la data de 1 iulie 1977 până la data de 1 ianuarie 1991;
- salariile brute, de la data de 1 ianuarie 1991.

Totodată, în alin. (2) al aceluiași articol, se statuează că, pe lângă salariile prevăzute la alin. (1) se au în vedere și sporurile care au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă, iar alin. 3 prevede că la determinarea punctajelor anuale, pe lângă salariile prevăzute la alin. (1) se au în vedere și sporurile cu caracter permanent care, după data de 1 aprilie 1992, au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă sau sunt dovedite cu adeverințe eliberate de unități, conform legislației în vigoare, indicându-se, totodată, și sporul de vechime în muncă ce se ia în calcul, după distincțiile prevăzute la lit.a) și b) ale acestui alineat.

Așadar, din interpretarea coroborată a tuturor ipotezelor prevăzute de art. 164 alin. (1)- (3) din Legea nr. 19/2000, modificată și completată rezultă că, veniturile care constituie bazele de calcul pentru punctajele medii anuale realizate de persoanele asigurate în sistemul public de pensii, anterior datei de 1 aprilie 2001 vor include:

A. Anterior datei de 1 aprilie 1992 (data intrării în vigoare a Legii nr. 49/1992) [3]

a) salariile brute sau nete, după distincțiile arătate în cuprinsul art. 164 alin. (1) lit. a)- c), astfel cum au fost înregistrate în carnetul de muncă;

b) sporul de vechime în muncă prevăzut de art. 164 alin. (3) lit.a) și b);

c) sporurile care au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislațiilor anterioare, înregistrate în carnetul de muncă.

B. Ulterior datei de 1 aprilie 1992

a) salariile brute, astfel cum au fost înregistrate în carnetele de muncă;

b) sporul de vechime înregistrat în carnetul de muncă [art. 164 alin. (4) din lege];

c) sporurile cu caracter permanent care, după data de 1 aprilie 1992 au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă sau sunt dovedite cu adeverințe eliberate de unități, conform legislației în vigoare.

Pentru ca, anumite sporuri să fie luate în calcul la stabilirea punctajului anual anterior datei de 1 aprilie 1992, trebuie ca acestea să fi făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și să fie înregistrate în carnetul de muncă, iar după data de 1 aprilie 1992, până la 1 aprilie 2001, trebuie să fi avut caracter permanent, să fi făcut parte din baza de calcul a pensiilor după data de 01.04.1992 și să fie înregistrate în carnetul de muncă sau dovedite cu adeverințe.

Toate aceste condiții trebuie îndeplinite cumulativ, ele fiind expresia transpunerii în algoritmul prevăzut de noua lege, a tuturor elementelor de salarizare care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 au constituit bazele de calcul ale pensiilor, cu respectarea strictă a unor elemente de certitudine juridică sub aspect probatoriu.

§.2.2. O analiză retrospectivă a legislației anterioare incidente în materia asigurărilor sociale de stat relevă că anterior datei de 1 aprilie 2001 nu s-au avut în vedere, la stabilirea cuantumului pensiei,

veniturile realizate de o persoană pe parcursul întregii vieți active, după cum nici bugetul acestor asigurări nu a fost întotdeauna constituit pe baza contribuțiilor individuale ale angajaților, astfel:

§.2.2.1. Decretul nr. 292/1959 privind dreptul la pensie în cadrul asigurărilor sociale de stat, stabilea, prin art. 10 că pensia integrală de bătrânețe se stabilește în raport cu vechimea în muncă, salariul mediu tarifar și grupa de muncă, între limite minime și maxime.

Art. 39 din același act normativ stabilea că pensia se calcula luându-se ca bază salariul mediu tarifar, prin luarea în considerare și a sporurilor acordate pentru condiții de muncă grele sau vătămătoare, iar acest salariu mediu tarifar era cel din ultimele 12 luni de activitate, sau, la cererea celui îndreptățit, din oricare perioadă de 5 ani de activitate consecutivă din ultimii 10 ani de muncă.

În același timp, potrivit art. 6 din Decretul nr. 292/1959, publicat în Buletinul Oficial, nr. 20 din 10 august 1959, fondurile necesare plății pensiilor, a ajutorului social și a celorlalte drepturi cuvenite pensionarilor și membrilor lor de familie se realizau din contribuțiile întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și ale persoanelor fizice, precum și din sumele alocate în acest scop din bugetul de stat, fără nicio reținere din salarii.

§.2.2.2. Legea nr. 27/1966 privind pensiile de asigurări sociale de stat și pensia suplimentară a abrogat prin art. 91, Decretul nr. 292/1959, iar în cuprinsul art. 13, art. 41 și art. 42 a păstrat același algoritm de stabilire a pensiei, astfel:

- pensia integrală pentru limită de vârstă se stabilea în procente din salariul tarifar;
- salariul tarifar care se lua ca bază de calcul la stabilirea pensiei era, în general, potrivit art. 41 alin. (1) media salariilor tarifare lunare din 5 ani lucrați consecutiv, din ultimii 10 ani premergători încetării activității; derogările erau stabilite în alin. (2)-(4) ale aceluiași articol.
- media salariilor tarifare era stabilită conform art. 42 din lege.

Sub aspectul contribuțiilor de asigurări sociale, art. 4 din Legea nr. 27/1966 a păstrat soluția legislativă anterioară, adăugând, în plus, cu începere de la data de 1 ianuarie 1967, contribuția individuală, a angajaților, pentru pensia suplimentară (art. 70 din lege).

Acordarea pensiei suplimentare funcționa pe baza principiului mutualității între angajați, iar fondurile necesare pentru plata acesteia se constituiau potrivit art. 71 din lege, din contribuția tuturor angajaților, de 2 % din salariul tarifar de încadrare.

§.2.2.3. Prin Decretul nr. 389 din 11 octombrie 1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat, aplicabil începând cu data de 1 ianuarie 1973, s-a statuat expres că angajatorul datora contribuția de asigurări sociale, iar cotele procentuale în care aceasta era stabilită, se aplicau asupra câștigului brut realizat de personalul salariat, după distincțiile prevăzute în cuprinsul art. 1 alin. (1).

Pentru sume precum diurnele de deplasare, detașare, indemnizațiile de transferare, drepturile de autor sau colaborator extern, premiile acordate de unitățile economice din beneficiile realizate, etc., prevăzute limitativ de art. 2 din același act normativ nu se datora o atare contribuție.

§.2.2.4. Legea nr. 3/1977 a păstrat aceleași principii în ceea ce privește baza de calcul a pensiilor de asigurări sociale, în art. 10 stabilind că retribuiția tarifară care se lua în calcul la stabilirea pensiei era media retribuițiilor tarifare lunare din 5 ani lucrați consecutiv, la alegere, din ultimii 10 ani de

activitate, iar conform art. 11, pensia integrală pentru munca depusă și limită de vârstă se determina în procente din retribuția tarifară, diferențiate pe tranșe de retribuții și grupe de muncă.

În privința surselor de constituire a bugetului de asigurări sociale, art. 3 alin. (2) din Legea nr. 3/1977 statua că fondurile necesare pentru plata pensiilor de asigurări sociale de stat se constituiau din contribuțiile pe care le plăteau angajatorii, precum și din sumele alocate în acest scop de la bugetul de stat, contribuția individuală a angajaților constând doar în contribuția la pensia suplimentară, calculată în procent asupra retribuției tarifare lunare, după distincțiile prevăzute de art. 64 alin. (1) și (2) din acest act normativ.

§.2.2.5. La data de 1 aprilie 1992, a intrat în vigoare Legea nr.49/1992 pentru modificarea și completarea unor reglementări din legislația de asigurări sociale care a modificat, printre altele și dispozițiile art. 10 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială[4], stabilind care sunt elementele salariale ce constituiau baza de calcul pentru pensie, începând cu această dată.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 10 din Legea nr.3/1977, în reglementarea în vigoare după data de 01.04.1992:

„Baza de calcul la stabilirea pensiei este media din 5 ani lucrați consecutiv, la alegere, din ultimii 10 ani de activitate, a salariului de bază și a următoarelor:

- sporul de vechime în muncă;
- sporul pentru lucrul în subteran, precum și pentru lucrul pe platformele marine de foraj și extracție;
- indemnizația de zbor;
- sporul pentru condiții grele de muncă;
- sporul pentru lucrul sistematic peste programul normal;
- sporul pentru exercitarea unei funcții suplimentare;
- alte sporuri cu caracter permanent prevăzute în contractele individuale de muncă, potrivit legii."

Dacă pentru primele sporuri enumerate, legiuitorul a înțeles să le definească în concret, în ceea ce privește ultima categorie, aceea a sporurilor cu caracter permanent, legiuitorul a folosit o definiție generică.

Tot legiuitorul în cuprinsul Legii nr. 3/1977, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr.49/1992 a oferit soluția, statuând, în art. 64 alin. (1), astfel:

"Contribuția de 3% pentru pensia suplimentară se plătește, în condițiile legii, de către toți salariații cuprinși în sistemul asigurărilor sociale, pentru sumele încasate drept salarii de bază, la care se adaugă:

- sporul de vechime în muncă;
- sporul pentru lucrul în subteran, precum și pentru lucrul pe platformele marine de foraj și extracție;

- indemnizația de zbor;
- sporul pentru condiții grele de muncă;
- sporul pentru lucrul sistematic peste programul normal;
- sporul pentru exercitarea unei funcții suplimentare;
- alte sporuri cu caracter permanent prevăzute în contractele individuale de muncă, potrivit legii."

Legea nr. 49/1992 a modificat și Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat, însă nu a schimbat sursele de finanțare ale bugetului asigurărilor sociale de stat, iar din modificările aduse art. 10 și art. 64 din Legea nr. 3/1977 se observă că sporurile cu caracter permanent prevăzute în contractele individuale de muncă, potrivit legii, care se luau în considerare la stabilirea bazei de calcul a pensiei sunt aceleași cu cele care se adăugau la salariul de bază, în vederea stabilirii contribuției de 3 %, pentru pensia suplimentară.

În aplicarea prevederilor Legii nr. 49/1992 s-au emis Precizările nr. 947 din 10 iulie 1992 ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale[5] care, în cuprinsul art.1 lit.b) indicau baza de calcul a contribuției pentru asigurările sociale de stat, datorată de persoanele fizice și juridice care foloseau personal salariat, respectiv: câștigul brut realizat de salariați și premiile acordate salariaților de fondul de salarii.

La pct.1 lit.c) din aceleași precizări erau indicate limitativ sumele asupra cărora nu se datora această contribuție în conformitate cu art.2 din Decretul nr. 389/1972, respectiv:

- drepturile plătite asiguraților, potrivit legii, din fondurile asigurărilor sociale de stat și din fondurile proprii ale persoanelor juridice sau fizice la care salariatul își desfășura activitatea conform art.3 pct.7 din Legea nr. 49/1992, adică indemnizațiile pentru plata concediilor medicale în caz de boală, prevenirea îmbolnăvirilor, întărirea și refacerea sănătății;
- drepturile plătite, potrivit dispozițiilor legale, în cazul desfacerii contractelor de muncă, respectiv cele aferente muncii prestate în perioada preavizului de concediere;
- drepturile de autor sau de colaborator extern;
- drepturile pentru executarea de lucrări sau pentru prestarea de servicii pe bază de contracte civile, ori pentru alte categorii de lucrări care nu aveau la bază contracte de muncă reglementate, ca atare, prin legislația muncii;
- sumele ce se acordau salariaților din profitul brut de către societățile comerciale și regiile autonome;
- indemnizațiile primite de împuterniciții mandatați de Ministerul Economiei și Finanțelor și ministerele de resort, reprezentanți ai intereselor capitalului de stat, de membrii consiliului de administrație și de cenzori;
- indemnizațiile de delegare și detașare și indemnizațiile acordate personalului transferat în condițiile legii.

La pct.2 lit.a) din aceleași precizări s-au identificat sumele asupra cărora se datora contribuția

salariaților de 3 % pentru pensia suplimentară, respectiv: salariile de bază, toate drepturile salariale care, potrivit dispozițiilor legale făceau parte din salariul de bază (cu titlu exemplificativ: indemnizația de conducere, salariul de merit, sporul pentru lucrul în subteran, sporul pentru profesor diriginte, etc.), sporurile prevăzute la art. 3 pct. 3 din Legea nr. 49/1992 (n.s. – sporurile menționate la art. 10 și art. 64 din Legea nr. 3/1977, modificată prin Legea nr. 49/1992, prezentate anterior), precum și alte sporuri cu caracter permanent, prevăzute în contractul individual de muncă, sume care, de altfel, se luau în calcul, la stabilirea pensiei.

§2.3. Legea nr. 19/2000, în demersul de reformare a sistemului public de pensii, și-a propus o uniformizare a algoritmului calcul al pensiilor, prin luarea în considerare a veniturilor care, potrivit legislației anterioare, au constituit baza de calcul a pensiilor, iar în această modalitate s-a dat eficiență dispozițiilor legale anterioare sub imperiul cărora au fost realizate veniturile, acestea fiind transpuse în noul algoritm, instituit de lege.

De asemenea, în procedura de recalculare a drepturilor de pensie, desfășurată în temeiul Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 4/2005 procedură subsumată principiului „la condiții de muncă egale, pensii egale, indiferent de data ieșirii la pensie”, s-a urmărit și realizat identificarea tuturor acelor venituri care, potrivit legislației anterioare, au constituit baza de calcul a pensiei.

Reflectarea fidelă a majorărilor de retribuiții, a indemnizațiilor și sporurilor care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 au făcut parte din baza de calcul a pensiilor și care se utilizează, nu doar la recalcularea drepturilor de pensie stabilite anterior Legii nr. 19/2000, ci și la stabilirea drepturilor de pensie potrivit acestui act normativ, pentru situațiile tranzitorii analizate, este oferită de pct.I-V din Anexa la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005.

Această concluzie este întemeiată pe dispozițiile art.4 alin. (2) și (3) din ordonanță în care se arată expres că sporurile, indemnizațiile și majorările de retribuiții tarifare utilizate la determinarea punctajului mediu anual și care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, au făcut parte din baza de calcul a pensiilor, sunt cele prezentate în Anexa ce face parte integrantă din această ordonanță, urmând să fie dovedite prin înscrisurile din cartelele de muncă sau prin adeverințe întocmite conform legii, eliberate de angajatori, care poartă întreaga răspundere cu privire la valabilitatea și corectitudinea acestora.

În cuprinsul pct. II, III și V ale Anexei la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005 sunt enumerate limitativ sporurile, indemnizațiile și majorările retribuiției tarifare prevăzute în Legea nr. 57/1974, respectiv alte sporuri și majorări acordate, atât anterior, cât și ulterior anului 1989, unor categorii profesionale determinate, în baza unor dispoziții speciale cu caracter normativ, expres enunțate, precum și sporurile cu caracter permanent, prevăzute de Legea nr. 49/1992, ce se utilizează la determinarea punctajului mediu anual.

Ca atare, problema identificată în practica judiciară analizată, generată de formularea generică utilizată în cuprinsul art. 164 alin. (3) din Legea nr. 19/2000 - „alte sporuri cu caracter permanent care, după data de 1 aprilie 1992, au făcut parte din baza de calcul conform legislației anterioare”, precum și în cuprinsul pct.V al Anexei la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005 - „alte sporuri cu caracter permanent prevăzute de legislația specifică fiecărui domeniu de activitate sau prevăzute în contractele colective și individuale de muncă”, își va găsi soluționarea prin verificarea legislației anterioare, în materia salarizării, pensiilor și asigurărilor sociale, aplicarea tale quale a principiului contributivității, astfel cum a fost explicat prin deciziile anterioare în interesul legii[6], nefiind suficientă pentru rezolvarea acestei chestiuni.

§3. Bunăoară, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie nu vor putea fi avute în vedere acele venituri pentru care, potrivit reglementării în vigoare la data realizării lor, angajatorul

nu a datorat contribuții de asigurări sociale[7].

De asemenea, plata contribuției de asigurări sociale de către angajator, nu este suficientă, pentru ca anumite venituri/sporuri să fie avute în vedere la determinarea punctajelor anuale până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, fiind necesar ca acestea să se regăsească în baza de calcul a pensiilor, conform legislației anterioare, sub imperiul căreia au fost realizate/acordate.

În privința sporurilor acordate după data de 1 aprilie 1992, aspectul includerii acestora în baza de calcul a pensiilor se verifică în mod direct prin achitarea contribuției angajatului pentru pensia suplimentară.

O atare interpretare și aplicare a legii valorifică din perspectivă istorico-teleologică realitățile juridice anterioare în acord cu care, fondul asigurărilor sociale era constituit din contribuțiile persoanelor juridice și persoanelor fizice care angajau personal (contribuția angajatorului), din alocații de la bugetul de stat, iar după data de 1 ianuarie 1967, și din contribuții individuale ale angajaților, la pensia suplimentară.

Totodată, analiza legislației în domeniul pensiilor și asigurărilor sociale relevă că în procesul de reformare a sistemului public de pensii, inițiat prin Legea nr. 19/2000, legiuitorul s-a raportat în permanență la actele normative anterioare prin care s-au stabilit sursele de finanțare a sistemului public de pensii și bazele de calcul ale pensiilor ce se acordau în acest sistem.

Excluderea sau includerea anumitor venituri realizate de persoanele asigurate pe parcursul activității, din sau în baza de calcul a drepturilor de pensie potrivit algoritmului de stabilire și recalculare prevăzut de Legea nr. 19/2000 și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005 nu este aleatorie.

Opțiunea legiuitorului de a stabili veniturile realizate de titularii drepturilor de pensie care se includ în baza de calcul este consecvență recunoașterii și valorificării veniturilor de natură salarială care potrivit legislației anterioare au constituit baza de calcul a drepturilor de pensie, deoarece numai în această modalitate se putea asigura realizarea scopului declarat, circumscris principiului „la condiții egale de pensionare, pensii egale, indiferent de anul ieșirii la pensie”.

Aplicarea principiului contributivității, consacrat atât de dispozițiile art.2 lit. e) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cât și de prevederile art.3 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială, înțeles ca temei al prestațiilor de asigurări sociale sub forma pensiilor, pe baza contribuțiilor angajatorului și/sau ale angajaților la fondul asigurărilor sociale nu se poate realiza prin ignorarea altor reguli stabilite de legiuitor, în limitele competențelor sale constituționale prin care efectele și modalitățile de aplicare ale acestui principiu sunt detaliate.

Așadar, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, modificată și completată, raportat la art. 164 din același act normativ și pct. V din Anexa la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie nu vor putea fi luate în considerare acele venituri și sporuri salariale anterioare datei de 1 aprilie 2001 pentru care, potrivit legislației sub imperiul căreia au fost realizate/acordate, angajatorul nu datora contribuția de asigurări sociale și angajatul nu datora contribuția pentru pensia individuală, întrucât nu au făcut parte din baza de calcul a pensiilor potrivit legislației anterioare.

*

Apreciem că, deși Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări

sociale a fost abrogată în mod expres prin art. 196 lit. a) din Legea nr. 263 din 16 decembrie 2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial nr. 852 din 20 decembrie 2010, problema de drept invocată subzistă și se cuvine a fi dezlegată, având în vedere dispozițiile tranzitorii conținute de art. 174 și art. 178 din noul act normativ, conform cărora: „litigiile care se referă la drepturile ce fac obiectul prezentei legi, aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a acesteia, se vor judeca potrivit legii în baza căreia a fost stabilit dreptul”, iar „cererile înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi se vor soluționa conform normelor legale existente la data deschiderii drepturilor de pensie”.

De asemenea, soluționarea pe calea unei decizii de unificare a chestiunilor de drept analizate în prezentul recurs în interesul legii este necesară, întrucât tehnica de reglementare conținută de art. 164 din Legea nr. 19/2000 și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 4/2005 este preluată prin dispozițiile art. 165 din Legea nr. 263/2010 și în Anexa nr. 15 a Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea de Guvern nr. 257/2011.

*

Pentru aceste motive, în temeiul dispozițiilor art. 3307 din Codul de procedură civilă solicit admiterea recursului în interesului legii și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii.

Prim adjunct al Procurorului General*

Daniel-Marius Morar

* În condițiile vacanțării funcției de Procuror General potrivit dispozițiilor art. 7 alin. (3) din Regulamentul de ordine interioară al parchetelor, aprobat prin Ordinul nr. 529 din 21.02.2007 al Ministrului Justiției, publicat în Monitorul Oficial partea I nr. 154 din 15 martie 2007.

[1] În acest sens, în jurisprudența Curții Constituționale, s-a arătat că:

„Pensia, ca prestație din partea sistemului public de pensii intră sub incidența principiului contributivității. Dreptul la pensie este un drept preconstituit încă din perioada activă a vieții individului, acesta fiind obligat prin lege să contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat procentual, raportat la venitul realizat. Corelativ, se naște obligația statului ca în perioada pasivă a vieții individului să îi plătească o pensie al cărei quantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind intrinsec și indisolubil legate. Scopul pensiei este acela de a compensa în perioada pasivă a vieții persoanei asigurate contribuțiile vărsate de aceasta la bugetul asigurărilor sociale de stat în temeiul principiului contributivității și de a asigura mijloace de subzistență celor care au dobândit acest drept în condițiile legii (perioadă contributivă; vârstă de pensionare, etc)”. (decizia nr. 872 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010).

[2] Curtea Constituțională, decizia nr. 861 din 28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 45 din 22 ianuarie 2007; decizia nr. 820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 39 din 18 ianuarie 2007;

[3] Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 107 din 26 mai 1992 și abrogată prin

art. 198 din Legea nr.19/2000;

[4] Abrogată prin art. 198 din Legea nr. 19/2000;

[5] Publicate în Monitorul Oficial, partea I, nr. 193 din 11 august 1992;

[6] Decizia nr. 19 din 17 octombrie 2011 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să soluționeze recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial partea I nr. 824 din 22.11.2011; decizia nr. 5 din 29 septembrie 2010, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 223 din 31 martie 2011;

[7] Veniturile prevăzute de art. 2 din Decretul nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat și pct. 1 lit. c) din Precizările nr. 947/1992 emise de Ministerul Muncii și Protecției Sociale privind aplicarea prevederilor Legii nr. 49/1992 pentru modificarea și completarea unor reglementări din legislația de asigurări sociale;